

การป้องกันการกระทำคามผิดอาญาของเด็กและเยาวชน:
เกณฑ์อายุในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรารวรรณ รัตนเกษตร

การป้องกันการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน:
เกณฑ์อายุในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*

The prevention of criminal offences committed by children and youth:
The age requirement for Alcoholic beverage control

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวรรณ รัตนเกษตร์**
Assistant Professor Dr.Patrawan Rattanakaset

บทคัดย่อ

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากตัวเด็ก เช่น ความประพฤตินี้ไม่เหมาะสม อยากรู้ และอยากลอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการกระตุ้นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ป้องกันการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชน เนื่องจากการดื่มแอลกอฮอล์อาจเป็นเหตุโดยตรงหรือมีส่วนให้เกิดการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 มีความไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในเรื่องช่วงอายุของเด็กที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายทั้งสองฉบับ ซึ่งความแตกต่างในเรื่องช่วงอายุอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลอายุไม่เกิน 20 ปีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นควรเพิ่มเติมข้อความว่า “ห้ามมิให้บุคคลใดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลอายุไม่เกิน 20 ปี” ในบทบัญญัติของกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อให้เยาวชนช่วงอายุระหว่าง 18-20 ปี อยู่ภายใต้การควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเช่นกัน

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ หัวหน้าสาขาวิชากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยพะเยา, น.บ. มหาวิทยาลัยพายัพ, น.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, Docteur en DroitPrivé, L'Université d'Aix - Marseille, France.

** บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การศึกษาการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายและการป้องกันการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่อำเภอเมือง พะเยา” ภายใต้ความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาพื้นที่จังหวัดพะเยา ระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยพะเยา.

Abstract

Offences committed by children and youths result partly from the risk factors related to the children themselves, such as inappropriate behavior, curiosity and their adventure some natures. It is important to have legal measures in place to control the risk factors that increase the likelihood of children and youths committing offences. It is especially important to have measures in place for alcoholic beverage control that will prevent children and youths from having access to alcohol, which appears to be a direct or contributory cause of young people committing criminal offences. This Article studies legal measures for the prevention of offenses committed by children and youths that are caused by the consumption of alcohol. The study found that the Alcohol Beverage Control Act B.E. 2551 is inconsistent with the Child Protection Act B. E. 2546 in terms of the age range of the children that are protected under both laws. The difference in the age range in these laws may have a negative impact, which could reduce the effectiveness of the measure on preventing children and youth having access to alcohol. Hence, in order to ensure that the law on alcoholic beverage control that prevents a person under the age of 20 access to alcohol can function effectively, the phrase “no person shall give alcohol to a person under the age of 20 years” should be added to the provision, so that young people between the ages of 18 - 20 years would also fall under the Alcohol Beverage Control Act.

คำสำคัญ: เด็กและเยาวชน, ปัจจัยเสี่ยงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน, การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

Keywords: Children and Youth, Risk Factors for Committing an Offence of Children and Youth, Alcoholic Beverage Control

1. บทนำ

การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการกระทำความผิดอาญานั้นจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่พร้อมกับมาตรการป้องกันก่อนเด็กและเยาวชนจะกระทำความผิดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น ส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยที่เกิดจากตัวเด็กเอง¹ ได้แก่ ความประพฤติไม่เหมาะสม การอยากรู้ และอยากลอง ถ้าหากมีสิ่งกระตุ้นอื่นอันก่อให้เกิดการกระทำความผิด เช่น การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก็อาจทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาได้ง่ายดายมากขึ้น² เนื่องจากขาดสติสัมปชัญญะในการคิดและพิจารณาการกระทำของตนเองรวมทั้งยังเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งในการกระทำความผิดอื่น ๆ³ เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

จากรายงานวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ของเด็กที่เติบโตขึ้นมาโดยอาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ติดสุราและสารเสพติด ของการสำรวจทางระบาดวิทยาในระยะยาวของการดื่มสุราของประเทศสหรัฐอเมริกา (National Longitudinal Alcohol Epidemiological Survey) ในปี ค.ศ.1992 พบว่าเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่มีปัญหาสุราและสารเสพติด มีพัฒนาการคล้ายกับเด็กและเยาวชนที่เติบโตขึ้นในครอบครัวที่ไม่มีปัญหาสุราและสารเสพติด แต่ความเข้มแข็ง (Strengths) และความยืดหยุ่นทางอารมณ์ (resilience) ของเด็กเหล่านี้มีอยู่น้อยมาก⁴

“ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ หรือ “resilience” เป็นคำที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในสาขาสุขภาพจิต ซึ่งนักวิจัยมักจะใช้คำว่า “ความเข้มแข็งหรือความไม่เปราะบาง (invulnerable)” กับเด็กที่ไม่มีปัญหาทางพฤติกรรมทั้ง ๆ ที่เติบโตมาจากครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นโรคจิตเภท ต่อมา

¹ สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ, การศึกษาปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน, ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, กันยายน 2549, หน้า 3-6,

ประเทือง ธนียผล, กฎหมายเกี่ยวกับกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556), หน้า 29.

² Gavin Dingwall, *Alcohol and Crime* (London: Taylor & Francis, 2011), pp. 2-11.

³ George Elliott Howard, “Alcohol and Crime: A study in Social Causation,” *American Journal of Sociology* 24, 1 (July 1988): 61-80.

⁴ Nation Institutes of Health, *Drinking in the United States: Main findings from the 1992 national longitudinal alcohol epidemiologic survey (NLAES)* (Bethesda, MD: National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism, 1998), p.10.

Werner และคณะ ได้เปลี่ยนแนวคิดนี้โดยกล่าวถึงปัจจัยบางอย่างที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม 2 ประการ⁵ ได้แก่

ประการแรก คือ ปัจจัยเสี่ยง (risk factors) โดยปัจจัยเสี่ยงจะครอบคลุมถึง เจตคติ (attitudes) ความเชื่อ พฤติกรรม หรือสภาพแวดล้อมที่ส่งผลแก่บุคคล

ประการที่สอง คือ ปัจจัยป้องกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเจตคติ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและสร้างความยืดหยุ่นขึ้นในตัวบุคคล

ทั้งนี้งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นอธิบายว่า เด็กที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงสูงไม่จำเป็นต้องเป็นเหยื่อของสถานการณ์นั้นเสมอไป ถ้ามีปัจจัยป้องกันที่สมดุลกับปัจจัยเสี่ยง ดังนั้นปัจจัยป้องกันจึงมีส่วนช่วยลดปัญหาทางพฤติกรรมโดยสามารถพัฒนาเด็กไปในทางที่ดีแม้ว่าจะเติบโตในภาวะเสี่ยงก็ตาม ซึ่งต้องอาศัยการปรับตัวด้วยความเข้มแข็งภายในจิตใจและการช่วยเหลืออื่นที่ครอบครัวและสังคม เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมเด็กที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงและป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิด⁶ ในทางตรงกันข้ามหากเด็กต้องเผชิญกับปัญหาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โอกาสที่เด็กจะตกอยู่ในภาวะเสี่ยงก็สูงมากขึ้นด้วยเช่นกัน⁷

ดังนั้น บทควมวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชน ที่เกิดจากปัจจัยเสี่ยงจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และศึกษา แนวทางการปรับใช้มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มีประสิทธิภาพ

2. มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการกระทำผิดมิให้กลายเป็น ผู้กระทำความผิด

กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวกับการป้องกันเด็กที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อการกระทำผิดในปัจจุบัน บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 4 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก มาตรา 40 บัญญัติว่า

⁵Moe J, Johnson JL, Wade W. "Resilience in children of substance user: in their own words," *Substance Use Misuse* 42 (2007): 381-98.

⁶กัลยธีรา สุขก่า และคณะ, "สภาพการดำเนินชีวิตและครอบครัวที่มีเด็กกระทำผิดและบริการทางสังคม สำหรับครอบครัว," เอกสารประกอบงานประชุมวิชาการครอบครัวศึกษา ปี 2553 "ร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ สู้วิกฤต ครอบครัวไทย," มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 11-12 กุมภาพันธ์ 2553.

⁷ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, เศร้า กินเหล้า ฆ่าตัวตาย วงจรนรกในวัยรุ่น [Online], available URL: <http://cas.or.th/knowledge/>, 2559 (สิงหาคม, 10).

“เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพได้แก่

- (1) เด็กที่ถูกทารุณกรรม
- (2) เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด
- (3) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดใน

กฎกระทรวง”

“เด็กเสี่ยงต่อการกระทำผิด” ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ.2549 ได้แก่

ข้อ 1 เด็กที่ประพฤตินั้นไม่สมควรได้แก่เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) ประพฤติตนเกเรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น
- (2) มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
- (3) เล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการเล่น
- (4) เสพสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติด หรือของมีนเมาอย่างอื่น เข้าไปในสถานที่

เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- (5) เข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
 - (6) ชื้อหรือขายบริการทางเพศ เข้าไปในสถานการค้าประเวณีหรือเกี่ยวข้องกับ
- การค้าประเวณีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- (7) ประพฤติตนไปในทางชู้สาว หรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่สาธารณะ
 - (8) ต่อต้านหรือทำหยาบคายคำสั่งสอนของผู้ปกครองจนผู้ปกครองไม่อาจอบรมสั่งสอนได้
 - (9) ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาค

บังคับ

ข้อ 2 เด็กที่ประกอบอาชีพที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่เด็กที่ประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

(1) ขอดานหรือกระทำการส่อไปในทางขอดาน โดยลำพังหรือโดยมีผู้บังคับ ชักนำ ยุยงหรือส่งเสริม หรือ

(2) ประกอบอาชีพหรือกระทำการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี

ข้อ 3 เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่

(1) บุคคลหรือกลุ่มคนที่รวมตัวกันมั่วสุม เพื่อก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นหรือกระทำการอันขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี หรือ

(2) บุคคลที่ประกอบอาชีพที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

ข้อ 4 เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหายได้ เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ ดังต่อไปนี้

(1) อาศัยอยู่กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือให้บริการทางเพศ

(2) เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่างๆ โดยไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน หรือถูกทอดทิ้งหรือถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่ในสภาพแวดล้อมอันชักนำไปในทางเสียหาย

ทั้งนี้ในบทบัญญัติแห่งมาตรา 44 กำหนดให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 มีอำนาจพิจารณาสั่งให้ใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก ซึ่งพนักงานตามมาตรา 24 ได้แก่ ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม หากได้พบเห็นหรือได้รับแจ้งจากผู้พบเห็นเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการกระทำผิดให้สอบถามเด็กและดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก รวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก โดยวิธีส่งเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ก็ให้เสนอประวัติพร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาสั่งให้ใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก

3. การคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

พฤติกรรมเด็กเสี่ยงตามที่กฎกระทรวงกำหนดดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงพฤติกรรมที่ไม่สมควรซึ่งยังไม่ถึงขั้นที่เด็กได้ลงมือกระทำความผิด ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการหามาตรการป้องกันเด็กออกจากพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้โดยใช้อำนาจรัฐเข้าแทรกแซงอำนาจปกครองของบิดา มารดา ผู้ปกครอง ที่ไม่สามารถหรือปราศจากทักษะในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ได้ 2 วิธี ได้แก่ การให้การสงเคราะห์แก่เด็กตามมาตรา 33 หรือการมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล⁸

วิธีแรก ส่งตัวเด็กเพื่อให้ได้รับการสงเคราะห์ ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้

⁸พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 44.

(2) มอบเด็กให้อยู่ในความอุปการะของบุคคลที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูตามระยะเวลาที่เห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินหนึ่งเดือนในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการตาม (1) ได้

(3) ดำเนินการเพื่อให้เด็กได้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(4) ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในครอบครัวอุปถัมภ์หรือสถานรับเลี้ยงเด็กที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะ (โดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง)

(5) ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานแรกรับ (โดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง)

(6) ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ (โดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง)

(7) ส่งเด็กเข้าศึกษาหรือฝึกหัดอาชีพหรือส่งเด็กเข้าบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพศึกษาหรือฝึกหัดอาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือส่งเด็กศึกษากล่อมเกลาจิตใจโดยใช้หลักศาสนาในวัดหรือสถานทางศาสนาอื่นที่ยินยอมรับเด็กไว้ (โดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง)

การที่รัฐจะใช้อำนาจของตนเข้าแทรกแซงอำนาจปกครองบุตรของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้วยการส่งตัวเด็กเพื่อให้ได้รับการสงเคราะห์นั้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนเสมอ ไม่ใช่การใช้อำนาจแทรกแซงโดยอัตโนมัติเสร็จเด็ดขาด ทั้งนี้ผู้ปกครองตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก หมายความว่า บิดามารดาของเด็กไม่ว่าจะได้สมรสกันหรือไม่ก็ตาม ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงพ่อแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย โดยต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสือตามแบบที่ปลัดกระทรวงกำหนด หรือยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน

ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควรหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี มีอำนาจส่งเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ตามวิธีการดังกล่าวได้

วิธีที่สอง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สมควรส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ก็ให้มอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา 48 หรือไม่ก็ได้ และเมื่อได้ปรึกษาหารือร่วมกับผู้ปกครองหรือบุคคลที่จะรับเด็กไปปกครองดูแลแล้วก็อาจวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิด โดยให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้⁹

⁹พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 44.

1. รมัตระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ได้อันจะจูงใจให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร
2. รมัตระวังมิให้เด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืนวันแต่มีเหตุจำเป็นหรือไปกับผู้ปกครอง
3. รมัตระวังมิให้เด็กคบหาสมาคมกับบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะชักนำไปในทางเสื่อมเสีย
4. รมัตระวังมิให้เด็กกระทำการใดอันเป็นเหตุให้เด็กประพฤติเสียหาย
5. จัดให้เด็กได้รับการศึกษาอบรมตามสมควรแก่อายุสติปัญญาและความสนใจของเด็ก
6. จัดให้เด็กได้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของเด็ก
7. จัดให้เด็กกระทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรมจริยธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

หากผู้ปกครองที่รับเด็กไปดูแลไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กจะต้องรับเด็กกลับไปดูแลตามวิธีแรก

4. มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการกระทำความผิดจากปัจจัยเสี่ยงด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4.1 การป้องกันเด็กจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 4 ให้คำนิยามคำว่า “เด็ก” หมายความว่า “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” ทั้งนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กได้กำหนดมาตรการป้องกันเด็กเสี่ยงต่อการกระทำความผิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก มาตรการลงโทษผู้อื่นที่เป็นผู้จำหน่ายสุราหรือบุหรี่ปั๊แก่เด็กตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 26 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใดกระทำการจำหน่าย แลกเปลี่ยน ให้ สุราหรือบุหรี่ปั๊แก่เด็ก” ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁰ ซึ่งเป็นมาตรการลงโทษทางอาญา นอกจากนี้คำสั่ง คสช. ที่ 22/2558 ข้อ 4 กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบกิจการสถานบริการหรือประกอบการคล้ายกับสถานบริการยินยอมหรือปล่อยให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์เข้าไปใช้บริการหรือ ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หากฝ่าฝืนให้พนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งปิดสถานบริการดังกล่าว 5 ปี และหากอยู่ใน

¹⁰พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 78.

ระหว่างการต่ออายุก็ให้มีคำสั่งไม่ให้ต่ออายุใบอนุญาต และไม่ให้ออกใบอนุญาตแก่ผู้นั้นเป็นเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นมาตรการลงโทษทางปกครอง

ลักษณะที่สอง มาตรการปรึกษา ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน สำหรับเด็กที่ฝ่าฝืนข้อห้ามในการซื้อหรือเสพสุรา หรือบุหรี่ หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุราหรือบุหรี่เป็นมาตรการทางปกครองซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 45 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในลักษณะตักเตือนเพื่อให้เด็กรับรู้ในสิ่งที่ตนกระทำของตนว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำในช่วงวัยดังกล่าว โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บน หรือมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการจัดให้เด็กทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ลักษณะที่สาม มาตรการสำหรับผู้ปกครอง¹¹ ต่อการกระทำของเด็กในการซื้อหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุราหรือบุหรี่ในลักษณะของมาตรการที่เป็น Safety Net (ตาข่ายนิรภัยเพื่อรองรับปัญหาและจัดการกับปัญหาเพื่อให้เด็กตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการกระทำความผิดให้น้อยที่สุด)¹² ซึ่ง “เด็ก” จะเป็นเป้าหมายหลัก โดยบุคคลทั่วไป ผู้ปกครอง รวมทั้งตัวเด็กเองต่างต้องมีหน้าที่ช่วยกันลดปัจจัยเสี่ยง ดังที่มาตรา 45 กำหนดให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 44 วรรคสอง ต่อไปนี้

- (1) รมัดระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันจะจูงใจให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร
- (2) รมัดระวังมิให้เด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืนเว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือไปกับผู้ปกครอง
- (3) รมัดระวังมิให้เด็กคบหาสมาคมกับบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะชักนำไปในทางเสื่อมเสีย
- (4) รมัดระวังมิให้เด็กกระทำการใดอันเป็นเหตุให้เด็กประพฤติเสียหาย
- (5) จัดให้เด็กได้รับการศึกษาอบรมตามสมควรแก่อายุสติปัญญาและความสนใจของเด็ก
- (6) จัดให้เด็กได้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของเด็ก

¹¹มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กให้ความหมายคำว่า “ผู้ปกครอง” หมายความว่า “บิดามารดา ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย”.

¹²Nicola Ansell, *Children Youth and Development*, 2nd ed. (London: Routledge, 2016), p. 53.

(7) จัดให้เด็กกระทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรมจริยธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมหรือวางข้อกำหนดอื่นใดเพื่อแก้ไขหรือป้องกันมิให้เด็กกระทำคามผิดซ้ำอีกก็ได้

หากว่าเด็กฝ่าฝืนข้อกำหนดในการทำทัณฑ์บน หรือผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งตามมาตรา 44 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ให้คำแนะนำผู้ปกครอง หากผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ ให้ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวงผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี เพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีก และให้วางเงินประกันไว้ตามสมควรแก่ฐานานุรูป โดยเรียกประกันไว้ได้ไม่เกิน 2 ปี ถ้ากระทำผิดทัณฑ์บนให้ริบเงินประกันเพื่อเป็นกองทุนคุ้มครองเด็กเสีย¹³

ดังนั้นในกรณีหากผู้ปกครองหากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ นอกจากจะต้องถูกริบเงินวางประกันกรณีหากทำผิดทัณฑ์บนแล้วผู้ปกครองอาจจะต้องมีความรับผิดชอบตามมาตรา 26 (3) ซึ่งกำหนดว่า “ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตามห้ามมิให้ ผู้ใด กระทำการ บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด” ซึ่งคำว่า “ผู้ใด” คือบุคคลอื่นใดซึ่งอาจหมายรวมถึงบิดามารดา ผู้ปกครอง เพื่อนญาติพี่น้อง ที่กระทำการอันมีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดในมาตรา 26 (3) หากฝ่าฝืนย่อมมีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

มาตรการดังกล่าวข้างต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กกลับไปอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง โดยเพิ่มความระมัดระวังในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มากขึ้น โดยมุ่งต่อการตักเตือนแก่เด็กมากกว่าการลงโทษให้เด็กรู้สึกและต้องรับผิดชอบในการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันก็ผลักดันให้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ปกครอง ในการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ภายใต้เงื่อนไขในการใช้ความระมัดระวังตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 44 และให้ดำเนินการทำทัณฑ์บนผู้ปกครองหากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ซึ่งมาตราดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความรับผิดชอบโดยตรงต่อเด็กสำหรับความผิดที่ตนได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายแต่อย่างใด อีกทั้งยังไม่มีมาตรการเสริมอื่นเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาทักษะในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้แก่พ่อแม่ที่ต้องเผชิญปัญหาแต่อย่างใดดังนั้นการป้องกันเด็กที่มีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิดนั้นนอกจาก

¹³พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 45 วรรคสอง และมาตรา 39.

การใช้อำนาจรัฐแทรกแซงอำนาจปกครองบุตรซึ่งเป็นมาตรการหลักแล้ว จำเป็นต้องมีมาตรการเสริมเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาทักษะในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ผู้ปกครองควบคู่ไปด้วย¹⁴

4.2 การป้องกันเด็กจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551

สำหรับมาตรการป้องปรามที่ใช้บังคับกับคนในสังคมเพื่อการป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน จากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 โดยเฉพาะมาตรา 29 บัญญัติอย่างชัดเจนว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์” ทั้งนี้มาตรา 3 บัญญัติว่า “ขาย” หมายความว่ารวมถึง จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้เพื่อประโยชน์ในทางการค้า แต่การ “ขาย” ตามมาตราดังกล่าวไม่ได้หมายความว่ารวมถึง “การให้” ในลักษณะปราศจากค่าตอบแทน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ลงโทษ “ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” โดยตรงต่อเด็กและผู้เยาว์ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่หมายความว่ารวมถึงกรณีบุคคลผู้มีอายุกว่า 20 ปีบริบูรณ์ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาด้วยสิทธิโดยชอบตามกฎหมายแล้วนำไปมอบให้แก่เด็กโดยปราศจากค่าตอบแทนในภายหลังว่าเป็นการ “ขาย” แก่เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่ากับว่าบุคคลที่อายุกว่า 20 ปีบริบูรณ์ให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็กและเยาวชนโดยปราศจากค่าตอบแทน บุคคลนั้นย่อมไม่มีความผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะไม่มีลักษณะเป็นการ “ขาย” เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุคคลผู้ซึ่งให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็กจะไม่มีผิดตาม มาตรา 29 แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 แต่บุคคลนั้นย่อมมีความผิดตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ซึ่งได้กำหนดบทลงโทษสำหรับบุคคลผู้ซึ่ง “ให้” สุรา แก่เด็กอันไม่มีลักษณะเป็นการ “ขาย” ย่อมเป็นความผิดตามมาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ซึ่งบัญญัติว่า “ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการจำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือ ให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์” หากฝ่าฝืนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมทั้งยังเป็นการถือว่าเข้าลักษณะของการส่งเสริม หรือ ยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิดตามมาตรา 26 (3) อีกด้วย

¹⁴Frank M. Dattilio, Fred P. Piercy, Sean D. Davis, The Divide Between “Evidenced-Based” Approaches and Practitioners of Traditional Theories of Family Therapy, *Journal of Marital and Family Therapy* 40, 1 (January 2014): 5-16.

ทั้งนี้จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่ากฎหมายของรัฐควิเบก ประเทศแคนาดา ว่าด้วยการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้แก่เด็กและเยาวชน (Loi sur les infractions en matière de boissons alcoolique (1998-1999) มีรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 แต่อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อสร้างปัจจัยป้องกันให้แก่เด็กจากปัจจัยเสี่ยงเช่นเดียวกัน ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้¹⁵

ตารางเปรียบเทียบกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยและประเทศแคนาดา

หลักเกณฑ์	กฎหมายประเทศแคนาดา	กฎหมายประเทศไทย
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Loi sur les infractions en matière de boissons alcoolique (1998-1999) chapitre I-8.1 และ เกณฑ์การส่งเสริม โฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Règlement sur le promotion, la publicité et les programmes éducatif en matière boissons alcooliques) Chapitre P-9.1, r. 6	- พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 - พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 - คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 22/2558 - คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 7/2551 เรื่องการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2509

¹⁵Nicole April et Fanny Lemétayer, *Interdiction de vendre du tabac, de l'alcool et de la loterie aux mineurs : Analyse de la situation et des écrits scientifiques* (Direction du développement des individus et des communautés, 2013).

หลักเกณฑ์	กฎหมายประเทศแคนาดา	กฎหมายประเทศไทย
<p>ข้อห้าม จำหน่าย เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ สำหรับผู้ เยาว์</p>	<p>พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์(Loi sur les infractions en matière de boissons alcoolique) บัญญัติว่าภายใต้พระราชบัญญัติสุรา บทที่ P-9</p> <p>ห้ามผู้ประกอบการ: (มาตรา103.1 วรรคหนึ่ง) ห้ามบุคคลผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายแอลกอฮอล์ หรือบุคคลผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์ นอกจากนี้ยังไม่สามารถขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลผู้มีสิทธิซื้อ (ผู้ที่อายุ 18 ปีขึ้นไป) เพื่อนำไปให้แก่ผู้เยาว์</p> <p>มาตรา103.1 วรรคสอง บัญญัติว่าผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบการร้านอาหารไม่สามารถให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์ และไม่ปล่อยให้ผู้เยาว์เข้ามาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานประกอบการของตน รวมทั้ง ห้ามบริการหรือจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีสิทธิซื้อหากู้ได้ว่าผู้นั้นจะกระทำการนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นให้ผู้เยาว์</p> <p>มาตรา 2 “จำหน่าย” หมายถึง การกระทำต้องห้ามดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เรียกร้องหรือได้รับคำสั่งซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) ติดประกาศโดยเปิดเผยเพื่อขาย 3) ส่งมอบให้โดยมีค่าตอบแทนหรือไม่มีค่าตอบแทน 4) ส่งมอบให้ในสถานที่การพนันหรือแหล่งมั่วสุมที่ผิดกฎหมายและศีลธรรม แม้ว่าจะไม่มีค่าตอบแทน 5) การเช่า 6) เก็บไว้โดยมีเจตนาว่าจะขาย 	<p>พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 มาตรา 2 ให้คำนิยาม “ขาย” หมายความรวมถึง จำหน่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้เพื่อประโยชน์ในทางการค้า</p> <p>มาตรา 29 (1) บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์</p> <p>มาตรา 30 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือลักษณะใดดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ใช้เครื่องขายอัตโนมัติ 2) การเช่า 3) การลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย

หลักเกณฑ์	กฎหมายประเทศแคนาดา	กฎหมายประเทศไทย
	<p>มาตรา 103.9 ห้ามผู้เยาว์ อายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์¹⁶ :</p> <p>1) มีหรือซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อตนเองหรือเพื่อผู้อื่น</p> <p>2) เข้าไปในสถานบริการที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผับ บาร์ หรือกระทำการใดที่ฝ่าฝืนมาตรา 103.2¹⁷</p> <p>3) แอบอ้างหรือแสดงตนเป็นผู้ใหญ่ที่มีสิทธิซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือเข้าไปในสถานประกอบการจำหน่ายแอลกอฮอล์ หรืออยู่ในบริเวณหรือพื้นที่ ของ ผับ บาร์ และสถานจำหน่ายแอลกอฮอล์ ภายหลังจากเวลา 20.00 น. วรคสอง หากมีการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งผู้นั้นมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าตนเป็นบุคคลซึ่งสามารถเข้าสถานจำหน่ายแอลกอฮอล์ได้</p>	<p>5) โดยแจก แกรม ให้ หรือ แลกเปลี่ยนกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p>

¹⁶ Art. 103.9 de la Loi sur les infractions en matière de boissons alcoolique (1998-1999) prévoit que Un mineur ne peut:

1° acheter, pour lui-même ou pour autrui, des boissons alcooliques;

2° se trouver, sans excuse légitime, dans une brasserie, une taverne ou un bar, en contravention à l'article 103.2; ou

3° se représenter faussement comme une personne majeure pour acheter des boissons alcooliques, pour être admis dans une brasserie, une taverne ou un bar ou pour demeurer, après vingt heures, sur une terrasse de l'un de ces établissements.

Dans une poursuite intentée pour une contravention au présent article, il incombe au défendeur de prouver qu'il était alors majeur.

¹⁷ Art. 103.2 ห้ามมิให้ผู้เยาว์เป็นลูกจ้าง ทำการแสดงหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานบริการที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างไรก็ตามผู้เยาว์สามารถกระทำการตามวรรคหนึ่งได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1) อยู่ภายนอกร้านก่อนถึงเวลา 20.00 น. และผู้เยาว์มากับบิดาหรือมารดา หรือผู้มีอำนาจปกครอง

2) อยู่ในสถานที่หรือบริเวณพื้นที่ร้านเพื่อใช้เป็นทางผ่านเท่านั้น

3) อยู่ในสถานที่หรือบริเวณนอกสถานที่จำกัดไว้เฉพาะต้อนรับกลุ่มบุคคลโดยเฉพาะและมีผู้เยาว์ร่วมอยู่ในกลุ่มนั้นด้วย.

หลักเกณฑ์	กฎหมายประเทศแคนาดา	กฎหมายประเทศไทย
บทลงโทษ ต่อผู้ที่ฝ่าฝืน	ผู้ประกอบการ: หากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกต้องโทษปรับ 175-425 เหรียญ ความผิดครั้งที่สองต้องโทษปรับ 700-1,400 เหรียญ และสำหรับความผิดครั้งต่อไปต้องโทษปรับ 1,400-2,800 เหรียญ (Art. 109, al. 1[9]) ผู้เยาว์: ผู้เยาว์ซึ่งฝ่าฝืนมาตรา 103.9 ต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน 100 เหรียญ (มาตรา 119)	ผู้ประกอบการ: มาตรา 40 บัญญัติว่า ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 29 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ¹⁸ ผู้เยาว์ : มาตรา 45 พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาปรึกษาหารือว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บนแก่เด็กตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ¹⁹

¹⁸ ทั้งนี้โดยคำสั่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เรื่องมอบหมายให้ดำเนินการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 (ฉบับที่ 2)

ข้อ 1 ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 เฉพาะบรรดาความผิดที่มีอัตราโทษอยู่ในเขตอำนาจศาลแขวง

ข้อ 2 ให้ผู้รับมอบหมายตามข้อ 1 ดำเนินการภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่ได้บัญญัติไว้ในระเบียบคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551.

¹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 45 วรรคสาม.

หลักเกณฑ์	กฎหมายประเทศแคนาดา	กฎหมายประเทศไทย
		<p>ผู้ปกครอง : พนักงาน เจ้าหน้าที่สามารถวาง ข้อกำหนดให้ผู้ปกครอง ต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่ง ตามมาตรา 44 วรรค สอง เพื่อป้องกันมิให้ เด็กกระทำความ ความผิดขึ้นอีกหาก ผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตาม จะต้องถูกทำทัณฑ์บน โดยถือว่ากระทำการ อันมีลักษณะเป็นการ เลียงดูโดยมิชอบแก่เด็ก และต้องวางเงินประกัน ตามสมควรแก่ ฐานานุรูป²⁰</p>
<p>การแสดง บัตร ประจำตัว ประชาชน</p>	<p>มาตรา 103.5 บัญญัติให้บุคคลทุกคนต้องแสดง หลักฐานทางอายุเมื่อซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผับ บาร์ หรือสถานประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์หรือยังคงอยู่ในบริเวณหรือพื้นที่ของร้าน เมื่อพ้นเวลา 20.00 น.</p>	
<p>การหลุด พ้นจาก ความรับผิดชอบ</p>	<p>บัญญัติว่าในการดำเนินคดีสำหรับการฝ่าฝืนมาตรา 103.1 หรือ 103.2 หรือผู้ได้รับใบอนุญาต (เจ้าของ สถานประกอบการหรือผู้ขาย) ไม่ต้องรับโทษ หาก พิสูจน์ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบอายุ ของบุคคลและมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้น</p>	

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 39.

หลักเกณฑ์	กฎหมายประเทศแคนาดา	กฎหมายประเทศไทย
	เป็นผู้ใหญ่ที่มีสิทธิซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ หรือเมื่อผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ได้ว่า เขามีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าผู้เยาว์ได้ผ่านเข้ามาในร้านหรืออยู่ในบริเวณหรือพื้นที่ร้านตามข้อยกเว้นในมาตรา 103.2	

หากพิจารณามาตรการป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่อการเสพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชนภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 สามารถจำแนกการป้องกันและการลงโทษต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกผู้ชายที่ได้ประโยชน์ทางการค้า กลุ่มที่สองคือผู้จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้ และกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มเด็กและผู้ปกครอง

กลุ่มแรก กลุ่มผู้ชายหมายถึงการจำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ เพื่อประโยชน์ทางการค้า จากความหมายดังกล่าวทำให้รวมถึงผู้ประกอบการในสถานบริการที่มีการจัดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเช่นกัน หากเป็นการ “ขาย” ให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ผู้ชายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ทั้งนี้สามารถเปรียบเทียบปรับได้ 3 ครั้ง ครั้งแรก 6,000 บาท ครั้งที่สอง 12,000 บาท และครั้งที่สาม 20,000 บาท ตามระเบียบคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ทั้งนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่คณะกรรมการควบคุมมอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบได้เฉพาะในเขตท้องที่ที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี²¹ โดยให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ ดำเนินการเปรียบเทียบให้แล้วเสร็จภายในสถานที่ตั้งปกติของสำนักงานที่ตนสังกัด หากผู้มีอำนาจเปรียบเทียบพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นคดีที่มีอำนาจเปรียบเทียบได้และสมควรเปรียบเทียบ โดยเห็นว่าผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดไม่ควรถูกดำเนินคดีทางศาลหรือได้รับโทษถึงจำคุก ให้ผู้กระทำความผิดนำเงินค่าปรับมาชำระให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่มิคำสั่งเปรียบเทียบ ถ้าผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระเงินค่าปรับได้ภายในกำหนดเวลาให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป²² ในขณะเดียวกันหากเป็นกรณีที่ผู้มีอำนาจ

²¹ คำสั่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เรื่อง การมอบหมายให้ดำเนินการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 (ฉบับที่ 7)

ข้อ 1 ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 เฉพาะบรรดาความผิดที่มีอัตราโทษอยู่ในเขตอำนาจศาลแขวง.

²² คำสั่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เรื่อง การมอบหมายให้ดำเนินการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 (ฉบับที่ 7), ข้อ 11.

เปรียบเทียบพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคดีที่ไม่มีอำนาจเปรียบเทียบเพราะอัตราโทษเกินกว่าอำนาจศาลแขวง หรือไม่สมควรเปรียบเทียบเมื่อพิจารณาจากลักษณะหรือพฤติการณ์ของผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดและการกระทำผิด เช่น มีการกระทำความผิดเป็นกระบวนการ มีการกระทำผิดซ้ำซาก ผลของความเสียหายที่เกิดขึ้น พฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดจงใจปฏิบัติอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย²³ ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไปกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือระเบียบคณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการไว้ ให้คณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นผู้วินิจฉัย ซึ่งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมให้เป็นที่สุด²⁴

กลุ่มที่สอง กลุ่มผู้จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้

หากพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงการได้มาซึ่งเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของเด็กโดยปราศจากค่าตอบแทนทางการค้า หมายความว่าหากมีบุคคลอื่นใดให้เครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์โดยปราศจากค่าตอบแทนที่เป็นลักษณะการ “ขาย” แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่มีผิดตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่บุคคลนั้นมีความผิดฐาน “ให้” สุราแก่เด็ก อันเป็นการส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด ตามมาตรา 26 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้น หากพิจารณาสภาพแวดล้อมในท้องที่ผลิตสุราชุมชน ที่ง่ายต่อการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชน รวมถึงการจับกลุ่มมั่วสุมและเข้าร่วมตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ย่อมไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเป็นการได้มาซึ่งเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยปราศจากค่าตอบแทน ซึ่งแม้ว่าจะไม่ได้มีลักษณะเป็นการ “ขาย” เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์แต่อย่างไรก็ตามบุคคลผู้กระทำการ “จัดให้มีการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่เด็ก” ก็มีความผิดฐานเป็น “ผู้ให้” เครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่เด็กไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ตามมาตรา 26 พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก และถือว่าเป็นการส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความ

²³ คำสั่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เรื่อง การมอบหมายให้ดำเนินการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 (ฉบับที่ 7), ข้อ 11 (2).

²⁴ ข้อ 3 ระเบียบคณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 74 ง, 14 มิถุนายน 2553, หน้า 15.

ประพจน์เสี่ยงต่อการกระทำผิดแม้ว่าจะเป็นกร “ให้” ในบริบทเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในบริเวณที่พักส่วนบุคคลก็ตาม²⁵

กลุ่มที่สาม คือกลุ่มเด็กและเยาวชนและผู้ปกครอง ความหมายของ “เด็ก” ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก นั้น หมายถึง “เด็ก” ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสถ้าหากเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ได้เสพเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะด้วยเหตุเพราะมีบุคคลอื่นหยิบยื่นให้ หรือเข้าไปร่วมตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์กับบุคคลผู้มีสิทธิตีมี (ผู้ใหญ่) ภายในสภาพแวดล้อมและสังคมเช่นนั้น จะต้องมีผู้ร่วมรับผิดชอบในดังต่อไปนี้

(1) ผู้ให้สุราแก่เด็ก ซึ่งน่าจะหมายความรวมถึงการอนุญาตหรือยินยอมให้เด็กเสพสุราที่มีไว้เพื่อให้บริการ ณ.สถานทีนั้น อันเป็นการส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพจน์ตนไม่สมควรหรือน่าจะ ทำให้เด็กมีความประพจน์เสี่ยงต่อการกระทำผิด ตามมาตรา 26 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

(2) ตัวเด็กและเยาวชนย่อมมีความผิดเพราะเป็นผู้เสพสุรา และ

(3) ผู้ปกครองที่ไม่ทำหน้าที่ให้การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควรแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม²⁶ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความบกพร่องในการทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองอีกด้วย ทั้งนี้มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีสิทธิทำหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บนแก่เด็ก เพื่อลงโทษเด็ก อีกทั้งยังสามารถวางข้อกำหนดในเชิงลงโทษต่อผู้ปกครองในความบกพร่องต่อการไม่ระมัดระวังในการดูแลเด็กโดยไม่ดำเนินการปฏิบัติตามข้อปฏิบัติในมาตรา 44 ข้อใดข้อหนึ่ง โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำการใดอันมีลักษณะอันเป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็ก และให้วางเงินประกันไว้ตามสมควรแก่ฐานะรูป²⁷

²⁵ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551, มาตรา 31 (4) บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด บริโภคเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในสถานทีราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักผ่อน หรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี” แต่ข้อยกเว้นดังกล่าวไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับเด็กและเยาวชน เพราะผู้กระทำการดังกล่าวถือว่าเป็นการจัดให้เด็กเสพเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ซึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546.

²⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 23.

²⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 45 วรรคสอง และวรรคสาม ประกอบมาตรา 39.

ดังนั้นหากเด็กเสพเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไม่ว่าจะด้วยกรณีซื้อมา หรือ ได้มาด้วยประการอื่น โดยมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ถือว่าผู้ปกครองกระทำการอันใดอันมีลักษณะเป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็ก²⁸ ซึ่งผู้ปกครองต้องมีส่วนต้องรับผิดชอบและได้รับการลงโทษดังที่กล่าวมาข้างต้นเช่นกัน

5. ช่องว่างของ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก และ พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต่อการป้องกันการกระทำความผิดของเด็ก

ข้อที่น่าสังเกตในเรื่องความแตกต่างเรื่องอายุของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองของกฎหมายทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกัน กล่าวคือพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรา 29 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์” โดยเน้นการ “ควบคุมผู้ขาย” เป็นสำคัญ แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการจำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก” เป็นการ “ควบคุมบุคคลอื่นซึ่งหมายความรวมถึงผู้ขายและไม่ใช่ผู้ขาย” เพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้ทำการ “ให้” สุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์

แต่ในทางกลับกัน หากมีการ “ให้สุรา” แก่ผู้บุคคลอายุเกินกว่า 18 ปี ขึ้นไป ผู้กระทำการดังกล่าวย่อมไม่มีความผิดฐาน “ให้” สุราแก่เด็กเพราะ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กใช้บังคับสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์²⁹ และไม่มีความผิดฐาน “ขาย” เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามความหมายของการ “ขาย” พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ซึ่งบัญญัติว่า “ขาย” หมายถึง จำหน่าย จ่าย แลกเปลี่ยน หรือให้เพื่อประโยชน์ทางการค้า ดังนั้น หากพิจารณาในประเด็นนี้เท่ากับว่า บุคคลอายุเกินกว่า 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้เพราะต้องห้ามด้วยมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์” แต่สามารถเป็น “ผู้รับการให้” เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากผู้อื่นได้ ซึ่งก็หมายความว่าผู้ให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 18 ปี ไม่มีความผิด และยังสามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เช่นเดียวกันเพราะมิได้เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ต้องตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 อีกต่อไป

แม้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับจะมีเกณฑ์อายุในการควบคุมการจำหน่ายแอลกอฮอล์แก่เด็กต่างกัน โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองโดยตรงต่อตัวเด็ก

²⁸ ชีวีวัฒน์ หวานอารมย์, “ปัญหาทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน,” (การศึกษานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 29-32.

²⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 4.

และเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์จากบุคคลอื่นที่จัดให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะมียาสูบหรือไมก็ตาม ซึ่งรวมถึงการ “ให้” สุราแก่เด็กด้วย หากฝ่าฝืนย่อมมีความผิดตามมาตรา 26 (3) และ (10) ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามเดือนปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 78

สำหรับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษบุคคลที่ขาย จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน และให้เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่ากฎหมายทั้งสองฉบับมีช่องว่างเกี่ยวกับช่วงอายุของการคุ้มครองเด็กที่ต่างกัน ซึ่งก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนของประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 กล่าวคือ ช่องว่างของบุคคลอายุเกิน 18 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี ซึ่งอาจไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากในกรณีหากมี “การให้” เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เยาวชนอายุเกินกว่า 18 ปีขึ้นไป โดยปราศจากประโยชน์ทางการค้า ผู้ทำการ “ให้” ก็ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะ “ไม่ใช่การขาย” หรือ “ให้เพื่อประโยชน์ทางการค้า” แก่ผู้เยาว์ อีกทั้งการให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 18 ปีขึ้นไป “ผู้ให้” ก็ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ในขณะที่ผู้รับการให้ซึ่งเป็นบุคคลอายุเกินกว่า 18 ปี ผู้ปกครอง และผู้ให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก็ไม่มีความผิดต่อการให้สุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ อันจะต้องดำเนินการตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กอีกต่อไป

สรุป ตารางเปรียบเทียบมาตรการป้องกันปัจจัยเสี่ยงของเด็กและเยาวชนจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายใต้ พระราชบัญญัติ คຸ້ມครองเด็ก พ.ศ.2546 และ พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551

กฎหมาย	อายุ	ข้อห้าม	บทลงโทษ
พระราชบัญญัติ คຸ້ມครองเด็ก พ.ศ.2546	คຸ້ມครอง “เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุ ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ (แต่ไม่รวมถึงบุคคลที่ บรรลุนิติภาวะด้วย การสมรส)	บุคคลภายนอก: ห้าม ผู้ใดกระทำการ จำหน่าย แลกเปลี่ยน ให้ สุราหรือบุหรีแก่ เด็ก(มาตรา 26)	มาตรา 78 จำคุกไม่ เกินสามเดือนปรับไม่ เกิน30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เรียกผู้ปกครองมา ปรึกษาหารือ ว่ากล่าว ตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตามมาตรา 45
		เด็กและผู้เยาว์: ห้าม เสพสุราหรือบุหรีหรือ เข้าไปในสถานที่ เฉพาะเพื่อการ จำหน่ายหรือเสพสุรา หรือบุหรี (มาตรา 45)	
พระราชบัญญัติ ควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551	บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์	ห้ามผู้โตขาย จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ เพื่อ ประโยชน์ในทาง การค้า ซึ่งเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	ผู้ขายต้องโทษจำคุก ไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ ไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 40)

ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการ
ป้องกันการเข้าถึงการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ดังที่บัญญัติ
มาตรา 29 ว่า ห้ามผู้โตขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งคำว่า
“ขาย” ตามคำนิยามในกฎหมายฉบับดังกล่าวหมายถึง การจำหน่าย จ่าย แจก ให้เพื่อประโยชน์ทาง

การค้า ซึ่งไม่ครอบคลุมไปถึงการ “ให้โดยปราศจากค่าตอบแทน” ประเด็นดังกล่าวทำให้ตีความได้ว่า แม้บุคคลอายุเกินกว่า 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ จะต้องห้ามมิให้จำหน่ายสุราแก่บุคคลดังกล่าวก็ตาม แต่กฎหมายไม่ห้ามเยาวชนกลุ่มนี้ในการ “เป็นผู้รับการให้โดยปราศจากค่าตอบแทน” จากบุคคลอื่น ดังนั้นทั้งผู้รับ และผู้ให้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้เกิดช่องว่างของช่วงอายุที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขในการสร้างมาตรการป้องกันอย่างรอบด้าน ดังนั้นเพื่อให้เจตนารมณ์ของกฎหมายในการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลอายุไม่เกิน 20 ปี มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นควรแก้ไขเพิ่มเติม “การจำหน่าย” เครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยปราศจากค่าตอบแทนให้แก่บุคคลอายุไม่เกิน 20 ปี เพื่อให้เยาวชนช่วงอายุ 18-20 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงนักเรียนนักศึกษาได้รับการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยการปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตรา 29 ดังนี้

จากเดิม “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
- (2) บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้

แก้ไขเป็น “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ขาย จำหน่าย แลกเปลี่ยน ให้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

มาตรการป้องปรามที่ใช้บังคับกับคนในสังคมเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงของเด็กและเยาวชนจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อ “ควบคุมผู้ขาย” เป็นสำคัญ โดยลงโทษบุคคลที่ขาย จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน และให้เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้มาตรา 29 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์” โดยมาตรา 3 ให้คำนิยามคำว่า “ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า แต่การ “ขาย” ตามมาตราดังกล่าวไม่ได้หมายความรวมถึง “การให้” ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ลงโทษ “ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ต่อเด็กและผู้เยาว์ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์โดยตรง แต่ไม่หมายความรวมถึงกรณีบุคคลผู้ที่มีอายุกว่า 20 ปีบริบูรณ์ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาด้วยสิทธิโดยชอบตามกฎหมายแล้วนำไปมอบให้แก่เด็กโดยปราศจากค่าตอบแทนในภายหลังว่าเป็นการ “ขาย” แก่เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่ากับว่าบุคคลที่อายุกว่า 20 ปีบริบูรณ์ “ให้” เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็กและเยาวชนบุคคลนั้นย่อมไม่มีความผิดตาม

พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เพราะไม่มีลักษณะเป็นการ “ขาย” เครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ในขณะที่เดียวกันพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการจำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก” เป็นการ “ควบคุมบุคคลอื่นซึ่งหมายความรวมถึงผู้ชายและไม่ใช่ผู้ชาย” เพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้ทำการ “ให้” สุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ในทางกลับกัน หากมีการ “ให้สุรา” แก่ผู้บุคคลอายุเกินกว่า 18 ปี ขึ้นไป ผู้กระทำการดังกล่าวย่อมไม่มีความผิดฐาน “ให้” สุราแก่เด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก และบุคคลซึ่ง “ให้” สุราก็ไม่มีความผิดฐาน “ขาย” เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ตามความหมายของการ “ขาย” ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ดังนั้น หากพิจารณาในประเด็นนี้เท่ากับว่าบุคคลอายุเกินกว่า 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไม่ได้เพราะต้องห้ามด้วยมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 แต่สามารถเป็น “ผู้รับ การให้” เครื่องตี้มแอลกอฮอล์จากผู้อื่นได้ ส่งผลให้ “ผู้ให้” เครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 18 ปี ไม่มีความผิด และผู้รับสามารถบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้เช่นเดียวกันเพราะมิได้เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ต้องตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 อีกต่อไป

เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่ากฎหมายทั้งสองฉบับมีช่องว่างเกี่ยวกับช่วงอายุของการคุ้มครองเด็กที่ต่างกัน ซึ่งอาจกระทบต่อความไม่ชัดเจนของการบังคับใช้กฎหมายของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 กล่าวคือ ช่องว่างของบุคคลอายุเกิน 18 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี ซึ่งอาจไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เนื่องจากในกรณีหากมี “การให้” เครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่เยาวชนอายุเกินกว่า 18 ปีขึ้นไป โดยปราศจากประโยชน์ทางการค้า ผู้ทำการ “ให้” ก็ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เพราะ “ไม่ใช่การขาย” หรือ “ให้เพื่อประโยชน์ทางการค้า” แก่ผู้เยาว์ อีกทั้งการให้เครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 18 ปีขึ้นไป “ผู้ให้” ก็ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ที่จะต้องดำเนินการตาม มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กอีกต่อไป ทำให้เกิดช่องว่างของช่วงอายุที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขในการสร้างมาตรการป้องกันอย่างรอบด้าน ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของบุคคลอายุไม่เกิน 20 ปีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นควรเพิ่มเติม “การให้” เครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่บุคคลอายุไม่เกิน 20 ปี เพื่อให้เยาวชนช่วงอายุ 18-20 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงนักเรียนนักศึกษาได้รับการควบคุมการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ควรแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 โดยแก้ไขบทบัญญัติแห่งมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551

จากเดิม “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
- (2) บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้”

แก้ไขเป็น “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ขาย จำหน่าย แลกเปลี่ยน ให้ เครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่บุคคลอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) ขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้”

บรรณานุกรม

- กัลย์ธีรา สุขก่า และคณะ. “สภาพการดำเนินชีวิตและครอบครัวที่มีเด็กกระทำผิดและบริการทางสังคมสำหรับครอบครัว.” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการครอบครัวศึกษา ปี 2553 “ร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ สู้วิกฤตครอบครัวไทย.” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 11-12 กุมภาพันธ์ 2553.
- กาญจนา คุณารักษ์. “การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด: กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.” วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณชิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- ชีวีวัฒน์ หวานอารมย์. “ปัญหาทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน.” การศึกษาอิสระปริญญานิติศาสตรมหาบัณชิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. **รายงานประจำปี 2558.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กราฟิกแอนด์ดีไซน์, 2558.
- สุพจน์ ภูมานะชัย. **รวมกฎหมายเยาวชนและครอบครัว และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553.** กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ด บุ๊ค, 2556.
- ประเทือง ธนิยผล. **กฎหมายเกี่ยวกับกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช, 2556.
- คำสั่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เรื่อง การมอบหมายให้ดำเนินการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 (ฉบับที่ 7).
- ระเบียบคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551.
- April, Nicole et Fanny Lemétayer. **Interdiction de vendre du tabac, de l'alcool et de la loterie aux mineurs: Analyse de la situation et des écrits scientifiques.** Direction du développement des individus et des communautés, 2013.

- Dattilio, Frank M., Fred P. Piercy and Sean D. Davis “The Divide Between “Evidenced-Based” Approaches and Practitioners of Traditional Theories of Family Therapy.” **Journal of Marital and Family Therapy** 40, 1 (January 2014): 5-16.
- Dingwall, Gavin. **Alcohol and Crime**. London: Taylor & Francis, 2011.
- Howard, George Elliott. “Alcohol and Crime: A study in Social Causation.” **American Journal of Sociology** 24, 1 (July 1988): 61-80.
- Loi sur les infractions en matière de boissons alcoolique (1998-1999).
- Moe, J., Jeannette L. Johnson, and Wade W., “Resilience in children of substance users: in their own words.” **Substance Use Misuse** 42 (2007): 381-98.
- Nation Institutes of Health. **Drinking in the United States: Main findings from the 1992 national longitudinal alcohol epidemiologic survey (NLAES)**. Bethesda, MD: National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism, 1998.
- Nicola Ansell. **Children Youth and Development**. 2nd ed. London: Routledge, 2016.

